

שאלות ותשובות לסיכום ולחזרה – מסכת כריתות

פרק ראשון; דף ב (ג)

א. כמה חיובי כריתות יש בתורה ואלו הם? מה דינם בעדים ובהתראה?

תנן: שלשים ושש כריתות בתורה; –

1. הבא על האם; 2. על אשת האב; 3. על הכלה; 4. על הזכור (ובכלל זה שוכב ונשכב. ומח' תנאים היא בשוכב ונשכב בהעלם אחד, אם חייב אחד או שנים, כדלהלן ג.); 5. על הבהמה; 6. אשה המביאה בהמה עליה. (כל אלו דינם בסקילה – בעדים ובהתראה).
7. הבא על אשה ובתה. (בכלל זה: בת בתה ובת בנה, בתו (מאנוסתו), בת בתו, בת בנו, חמותו, אם חמותו ואם חמיו. וכולם בשרפה).

8. אשת איש (נשואה – בחנק, נערה המאורסה – בסקילה).

לדעת מהר"ם מרוטנבורג (מובא בתורא"ש יבמות לד.) בנערה המאורסה אין חיוב כרת ולא חטאת בשגגה. ואולם בשו"ת מהר"ח או"ז (קסד) כתב שהר"מ חזר בו. וע"ע ערוך לנר כאן; אבני נזר אה"ע (ג).

9. אחותו; 10. אחות אביו; 11. אחות אמו; 12. אחות אשתו; 13. אשת אחיו (בין אחיו מאביו בין מאמו, אלא שאשת אחיו מאמו אין בה עונש 'ערירי' רק 'כרת' גרידא. לפי תוס' להלן יד: ועוד, עפ"י תו"כ); 14. אשת אחי אביו; 15. הבא על הנדה (כל אלו אין בהם מיתת בית דין).
16. מגדף; 17. עובד עבודת כוכבים; 18. נותן מזרעו למולך; 19. בעל אוב; 20. מחלל שבת (דינם בסקילה).

21. טמא שאכל קדש; 22. הבא אל המקדש טמא; 23. האוכל חלב 24. ודם 25. ונותר 26. ופיגול; 27. השוחט 28. והמעלה קדשים בחוץ; 29. האוכל חמץ בפסח (כוית. תוספתא פסחים א; ביצה ז:); 30. האוכל 31. והעושה מלאכה ביום הכיפורים; 32. המפטם את השמן במתכונתו; 33. המפטם את הקטורת במתכונתה; 34. הסך משמן המשחה (כל אלו אין בהם מיתת בית דין).
35. הפסח; 36. והמילה [– מצוות עשה].

א. חיובים נוספים שאינם מנויים במשנתנו; –

מעשה ידעוני. ולכך לא נשנה במשנה, משום שאינו מחלק חיוב חטאת לעצמו, כמבואר להלן

ג. [ודוקא אוב וידעוני בכרת, לא שאר מכשפים. תוס' זבחים מט. ד"ה לפי].

הבא על אביו ועל אחי אביו – חייב כרת (עפ"י סנהדרין גד. וכלול הדבר ב'זכר' דמתניתין, ע"ש בתוס'). בירושלמי (סנהדרין ז, יא) מובא שיש עונש כרת למקלל אביו ואמו. וזה שלא שנינו במשנה – משום שאין בו לאו ולא מעשה כלל (ע' שטמ"ק. ומשום כך גם אין בו חטאת – עפ"י תורת כהנים). ויש אומרים שהתלמוד שלנו חולק על הירושלמי בדבר.

מכה אביו ואמו – לא שמענו בו עונש כרת. וכבר תמהו על מה שכתב בספר החינוך (מה) שיש

בו כרת. ע"ע הגהות משל"מ שם; שבט הלוי ח"ה קונטרס המצוות כד. וכן שאר ראשונים כתבו שאין בו כרת, וכ"ה בתוספתא ובתו"כ.

יש מי שכתב שמסית ומדיח, מכשף, נביא שקר ועדים זוממים – מחייבי כריתות הם [שהרי אמרו בגמרא שאין בשגגתם חטאת מפני שאין בהם מעשה ולא אמרו מפני שאין בהם כרת] (עפ"י הרא"ם ויקרא ד). ואין כן דעת שאר הראשונים (עתוס' כתובות לו: וזכרים מט. פירוש הראב"ד לתו"כ חובה א; מאירי סנהדרין סג. ועוד. וע"ע חשק שלמה כאן).

במקום אחר (שבועות יג.) אמרו שהפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה – בכרת. וי"א שהדבר שנוי במחלוקת תנאים. וי"מ שהפורק עול היינו ע"ז, ומפר ברית היינו מילה. ומגלה פנים – אינו ב'כרת' ממש (עפ"י שטמ"ק). ובכל אופן אין באלו קרבן כיון שאין בהם 'לאו', ואפשר שלכך לא מנאם תנא דמתניתין (עתוס' יבמות ט. ד"ה מה עבודת; יומא פו).

ועוד יש 'כרת' מדברי קבלה, ואין בו חטאת בשוגג; הנועל נכרית בפרהסיא, או אף בצנעה (ע' סנהדרין פב. ובראשונים). וכן יש עוד כיוצא בזה (ע' שבועות יג 'כי דבר ה' בזה... [ובהמשך כתיב 'הכרת כרת'] – זה הפורק עול ומגלה פנים בתורה... זה המיפר ברית בשר). ולא נמנו במשנתנו לפי שאין בהם לאו, או מטעם אחר. ע"ע בשיטמ"ק כאן; תוס' יומא פו. ויבמות ט. שער הגמול לרמב"ן; שערי תשובה לרמב"ן יונה ג, קכא.

ב. כל חייבי כריתות שאין בהם מיתת בית דין, יש בהם מלקות במזיד והתראה, מלבד פסח ומילה שהן מצוות עשה [וכן לאוין שאין בהם מעשה]. וכיון שלקו נפטרו מידי כריתתן (כן סתמה המשנה במכות יג, וכן דעת ר' ישמעאל ור' עקיבא. וכן הלכה). ורבי יצחק חולק ואומר לכך יצאה כרת באחותו, לדונה בכרת ולא במלקות, וממנה למדים לדעתו לשאר האיסורים.

דפים ב – ג

ב. א. מה דינם של חייבי כריתות בשגגה וב'לא-הודע'?

ב. עשאו בהעלם אחד – כמה חטאות הוא חייב?

א. חייבי כריתות, חייבים על שגגתם חטאת קבועה ועל 'לא הודע' שלהם – אשם תלוי. מלבד מטמא מקדש וקדשיו – שהשוגג דינו בקרבן עולה ויורד ואין שם אשם תלוי. דברי ר' מאיר.

חכמים אומרים: המגדף אינו בחיוב קרבן, לפי שאינו עושה מעשה (ונאמר תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה). ורבי עקיבא (ז) חולק וסובר שמגדף מביא קרבן.

בעל אוב; לדעת חכמים אליבא דריש לקיש (ג); אינו מביא קרבן לפי שאין שם מעשה גדול אלא הקשת זרועות, מלבד במקטר לשד [על מנת לחברו ולא לעבדו].

מדברי הרמב"ם (שגגות א, ד) נראה שפסק כרבי יוחנן שבעל אוב חייב בכל אופן [אלא שצריך עיון שבהלכות עכו"ם (ו, א) נקט רק אופן שמקטיר ועושה מעשה. ל"ה].

פסח ומילה – אין בהם קרבן בשגגה (ואפילו רבי עקיבא המחייב קרבן בלא מעשה, אין מחייב אלא בחטא שעוברים אותו במחשבה עכ"פ, אבל לא בהימנעות ממצוה. עפ"י אבני נזר או"ח שכה, ג, שעט, ז).

היו ראשונים שכתבו שהמעלה בחוץ בשגגה פטור מחטאת, ממייעוט מיוחד. והראשונים דחו דעה זו מהלכה (ערמב"ן ומאירי קדושין מג).